

УДК 657. 3

Теоретичні аспекти складання управлінської звітності

Пінчук Т.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Херсонського національного технічного університету

Шрам Т.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Херсонського національного технічного університету

Ісакова В.Є.

магістрант
Херсонського національного технічного університету

Статтю присвячено актуальним питанням висвітлення сутності, призначення та організації складання управлінської звітності. Визначено поняття наведених термінів, критерії оцінки ефективності управлінської звітності, що дасть змогу задовольнити потреби користувачів у релевантній інформації для прийняття виважених економічних рішень та підвищити ефективність системи управління підприємством.

Ключові слова: звітність, управлінська звітність, управлінський облік, користувачі інформації, система управління підприємством.

Пінчук Т.А., Шрам Т.В., Ісакова В.Є. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОСТАВЛЕНИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ОТЧЕТНОСТИ

Статья посвящена актуальным вопросам освещения сущности, назначения и организации составления управленческой отчетности. Определены понятия приведенных терминов, критерии оценки эффективности управленческой отчетности, что позволит удовлетворить потребности пользователей в релевантной информации для принятия взвешенных экономических решений и повысит эффективность системы управления предприятием.

Ключевые слова: отчетность, управленческая отчетность, управленческий учет, пользователи информации, система управления предприятием.

Pinchuk T.A., Shram T.V., Isakova V.E. THEORETICAL ASPECTS OF DRAFTING OF MANAGEMENT REPORT

The Article is devoted the pressing questions of illumination of essence, setting and organization of drafting of the management reporting. As a result of research the concepts of the resulted terms, criteria of estimation of efficiency of the management reporting, are certain, that will allow to satisfy the requirements of users in relevant information for acceptance of the self-weighted economic decisions and to promote efficiency of the control system by an enterprise.

Keywords: accounting, management reporting, management account, users of information, control system by an enterprise.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Прийняття ефективних управлінських рішень щодо ведення бізнесу суб'єктами господарювання потребує сучасного адекватного інформаційного забезпечення, від якості якого залежить діловий успіх.

Достатньо регламентований та стандартизований фінансовий облік є основою для складання фінансової звітності, орієнтованій переважно на зовнішніх користувачів. Нагальною стала необхідність формування внутрішньої управлінської звітності для забезпечення всіх учасників процесу управління підприємством якісною оперативною інформацією, що

дасть змогу своєчасно вдосконалювати діяльність підприємства та підтримувати його конкурентоспроможність.

Із метою підвищення ефективності й оперативності управління діяльністю підприємства інформація має бути систематизована в окремі звіти у вигляді взаємопов'язаних показників з урахуванням специфіки бізнесу підприємства, його структури та особливостей обліку й оподаткування. Складання звітності є завершальним етапом процесу обліку, тому вона складається з узагальнюючих підсумкових показників, які отримують наприкінці звітного періоду за допомогою відповідної обробки даних поточ-

ного обліку. Звітність може містити як кількісні, так і якісні показники, як у вартісному, так і в натуральному виразах. Таким чином, звітність являє собою джерело інформації для аналізу і прийняття рішень [1, с. 18].

Управлінська звітність є поєднанням елементів як фінансової, так і нефінансової звітності підприємств. Нефінансова (управлінська) звітність – це інструмент соціально відповідального бізнесу, який надає інформацію про вплив підприємства на суспільство, економіку та навколишнє середовище, описуючи діяльність підприємства у відповідному суспільному контексті [2]. На сьогоднішній день нефінансові звіти в Україні складають понад 50 великих підприємств

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значна кількість українських та зарубіжних учених-економістів досліджували та вивчали питання складання та подання управлінської звітності, а саме: Адамов Н., Бабкіна О.М., Бутинець Ф.Ф., Іванова Ж.А., Колос І.В., Коно-

валіхіна Т.О., Кузнєцова С.А., Любимов М.О., Нагірська К.Є., Нападовська Л.В., Палій В.Ф., Позов А.Х., Попов А.Н., Югансон І.А. та ін. Проте єдина концепція формування управлінської звітності в Україні відсутня, потребують окремих досліджень та уточнень методичні підходи до визначення сутності, мети управлінської звітності, методики її складання та оцінки її якості.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є висвітлення питань значимості управлінської звітності, дослідження її сутності, обґрунтування основних критеріїв оцінки якості, враховуючи інформаційні потреби управлінського апарату підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управлінська звітність є засобом інформаційного забезпечення процесу управління та передбачає інтеграцію вхідних інформаційних потоків, генерованих різними підсистемами підприємства, організацію, методику

Рис. 1. Критерії оцінки ефективності управлінської звітності [8, с. 15]

Таблиця 1

Дефініції поняття «управлінська звітність» у працях учених

Автор, джерело	Визначення поняття
Адамов Н. [1]	Комплекс взаємопов'язаних даних і розрахункових показників, які відображають функціонування підприємства як суб'єкта господарської діяльності та згруповані загалом по підприємству і в розрізі структурних підрозділів.
Бабкіна О.М. [3, с. 171]	Система взаємопов'язаних показників, що характеризують умови та результати діяльності компанії в цілому або окремих її підрозділів за звітний період.
Бутинець Ф.Ф. [4, с. 416]	Звітність, яку складає бухгалтер-аналітик і подає як адміністрації підприємства, так і менеджерам усіх рівнів управління. Основною метою складання звітності є надання оперативної релевантної інформації відповідно до вимог управлінського персоналу.
Іванова Ж.А. [5, с. 360]	Форма подання відомостей, істотних для вибору певного варіанта дій із безлічі альтернативних.
Колос І.В. [6, с. 30]	Звітність, яка складається менеджерами різних рівнів управління і містить оцінку результатів діяльності та прогнозні напрями її розвитку.
Коноваліхіна Т.О. [7, с. 55]	Система показників оцінювання результатів бізнесу та перспектив його розвитку, що надається внутрішнім користувачам для задоволення інформаційних потреб у процесі прийняття стратегічних, тактичних і оперативних управлінських рішень.
Кузнєцова С.А. [8, с. 270]	Бухгалтерська звітність, що містить облікову інформацію про діяльність підприємства та надається внутрішнім користувачам у процесі управління підприємством.
Любимов М.О. [9, с. 9]	Інтегрована система інформаційної підтримки процесу управління, метою якої є забезпечення інформаційних потреб користувачів, що полягає у формуванні показників на основі інформації, одержаної у різних підсистемах обліку, і підготовка звітів у формі і в терміни, що відповідають запитам різних груп користувачів.
Нагірська К.Є. [10]	Результат збору, ідентифікації, реєстрації, узагальнення та систематизації фінансової та нефінансової інформації у вигляді сукупності внутрішніх документів (звітів) для заінтересованих користувачів із метою оцінки, аналізу, контролю та планування діяльності підприємства та його структурних підрозділів.
Нападовська Л.В. [11, с. 173]	Гнучка система форм інформації, яка складається за центрами затрат і центрами відповідальності. Вона повинна відображати умови, специфіку, особливості організації виробництва та потреб управлінського персоналу.
Палій В.Ф. [12, с. 204]	Звітність, метою якої є забезпечення управлінського персоналу всіх рівнів необхідною управлінською інформацією.
Позов А.Х. [13]	(1) інструмент управління господарством (засіб інформаційного забезпечення процесу управління; засіб моніторингу економічного стану підприємства) та інструмент управління інформаційним забезпеченням (засіб адаптації та моніторингу облікової системи до потреб управління), (2) елемент методу бухгалтерського обліку (засіб узагальнення (агрегації, синтезу) та надання облікової інформації), а також (3) документ, вміст якого представляє економічну інформацію у певному наборі фактичних (історичних) та оціночних (розрахункових) показників для порівняння їх планово-нормативних і досягнутих значень.
Попов А.Н. [14, с. 755]	Систематизована обліково-аналітична інформація у вигляді облікових і розрахункових показників, представлена по внутрішньо-фірмових формах і призначена для внутрішніх користувачів із метою прийняття ними управлінських рішень не тільки поточного, але й стратегічного характеру.
Югансон І.А. [2, с. 45]	Система необхідної релевантної цільової фінансової та нефінансової інформації про майно, капітал, зобов'язання, доходи та витрати структурних підрозділів організації, їх взаємозв'язки, господарські процеси та їх результати, про внутрішні та зовнішні фактори, яка передана у відповідній формі, орієнтована на користувача, використовується під час планування, контролю та регулювання показників фінансово-господарської діяльності організації.

і техніку підготовку показників та їх узагальнення у визначених формах відповідно до конкретних вимог користувачів.

На сьогодні в науково-економічній літературі наведено багато різних визначень поняття «управлінська звітність», але ці трактування часто є неоднозначними і розглядають її з різних точок зору, тому нами проаналізовано найпоширеніші дефініції поняття «управлінська звітність», які систематизовано в табл. 1.

Таким чином, спільними є погляди сучасних учених-економістів щодо призначення управлінської звітності:

1) управлінська звітність є результатом систематизації фінансової та нефінансової інформації щодо результатів діяльності підприємства та окремих його підрозділів;

2) управлінська звітність – це гнучка система показників, які мають бути згруповані в окремі форми відповідно до потреб управління підприємством;

3) управлінська звітність є основним джерелом інформації для прийняття стратегічних, тактичних та оперативних управлінських рішень.

Інтегрованою системою формування управлінської інформації виступає система управлінської звітності як сукупність елементів (технічних засобів, форм та форматів представлення інформації, внутрішніх стандартів та регламентів, суб'єктів формування, характеристик інформації), що забезпечують представлення інформації за запитами управлінців різних рівнів. Для побудови такої системи здебільшого достатньо змін у підходах до організації управлінських взаємодій, контролю, отримання додаткової інформації про середовище діяльності. Одним із засобів здійснення таких змін є впровадження сучасних інформаційних технологій у процес формування інформації з метою управління.

Діючим законодавством України не регламентується ведення управлінського обліку, суб'єкти господарювання самостійно розробляють його методику та форми надання оперативної інформації користувачам з урахуванням їх потреб та специфіки своєї діяльності. Таким чином, створення сьогодні єдиної в країні системи управлінської звітності із цілісними формами та структурою неможливе.

Ефективність управлінської звітності доцільно оцінювати за рівнем досягнення основної цілі – забезпечення нею інформаційної потреби користувачів. На рис. 1 представлені критерії оцінки ефективності управлінської звітності в цілому та окремих її форм.

Висновки з цього дослідження. Таким чином, управлінська звітність виступає штучно створеною цілісністю елементів (показників звітності), призначеною для формування інформації, використовуваної менеджерами під час управління підприємством. Система показників звітності є інструментом управління, засобом, що показує ефективність самого управління через набір параметрів, що фіксуються в цій системі.

Управлінська звітність повинна складатись за центрами відповідальності та надавати інформацію про результати діяльності структурних підрозділів підприємства, окремі напрями його діяльності, а також у цілому. Точність і об'єм наведених даних залежать від організаційно-технологічних та економічних особливостей, властивих підприємству і конкретному об'єкту управлінського обліку. Тому створення якісної інформаційної системи є важливою передумовою раціональної організації управління підприємством, своєчасного прийняття управлінських рішень щодо оптимального ведення діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адамов Г. Внутренняя управленческая отчетность: принципы, виды и методы составления / Г. Адамов, Н. Адамова // Финансовая газета (рег. выпуск). – 2007. – № 30.
2. Югансон И.А. Управленческая отчетность: сущность и принципы формирования / И.А. Югансон // Бухгалтерский учет. – 2008. – № 5. – С. 45–46.
3. Бабкина О.М. Разработка форм стратегической управленческой отчетности / О.М. Бабкина // Известия Иркутской гос. экон. академии, 2010. – № 5. – С. 170–175.
4. Бухгалтерський управлінський облік : [підруч.] / Ф.Ф. Бутинець та ін. ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Житомир : Рута, 2002. – 480 с.
5. Иванова Ж.А. Внутренняя управленческая отчетность как информационная основа анализа / Ж.А. Иванова // Вопросы экономики и права, 2011. – № 4. – С. 360–364.
6. Колос І.В. Звітність як елемент системи управління підприємством / І.В. Колос // Економіка та держава. – 2006. – № 8. – С. 26–31.

7. Коноваліхіна Т.О. Управлінська звітність в системі обліково-аналітичного забезпечення менеджменту ресторану / Т.О. Коноваліхіна // Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства : наук.-практ. конф. (23–24 жовт. 2009 р.). – Львів : Львівська політехніка, 2009. – С. 55–56.
8. Кузнєцова С.А. Інтегрована управлінська звітність: глобальні виклики та локальні рішення в епоху ноосфери / С.А. Кузнєцова // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1(7). – С. 270–279 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://duer.edu/uploads/vidavnitstvo14/ekonomichnij-nobelivskij-visnik-114/7621.pdf>.
9. Любимов М.О. Формування управлінської звітності підприємств (на прикладі харчової промисловості) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / М.О. Любимов. – Одеса, 2012. – 22 с.
10. Нагірська К.Є. Принципи та вимоги до формування звітності підприємств: управлінський аспект / К.Є. Нагірська, Я.Є. Герус // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2013. – Вип. 10(2). – С. 176–183 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-df/ecnof_2013_10\(2\)_25.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-df/ecnof_2013_10(2)_25.pdf).
11. Нападівська Л.В. Базові принципи управлінського обліку / Л.В. Нападівська // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 173–181 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2013_1_22.pdf.
12. Палий В.Ф. Организация управленческого учета / В.Ф. Палий – М. : Бреатор Пресс, 2003. – 224 с.
13. Позов А.Х. Формування внутрішньогосподарської (управлінської) звітності промислових підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / А.Х. Позов. – К., 2013. – 22 с.
14. Попов А.Н. Управленческая отчетность: критический анализ существующих подходов и определений / А.Н. Попов // Фундаментальные исследования. – 2012. – № 6. – С. 753–757.
15. Садовська І.Б. Напрями системного підходу до організації управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах / І.Б. Садовська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/2007_4_2/zbirnuk_O_FN_4has_2_109.pdf.